

Bolgarske osnovne šole in učiteljstvo.

Tudi Bolgari imajo osnovno šolstvo razdeljeno v dve skupini, v nižjo in višjo. Nižjo imenujejo »prvonačalno učilišče« in traja 4 leta, višjo pa »pogimnazijalno učilišče«, ali »pogimnazija« ter traja 3 leta. Šolska obveznost začne s 7. letom in končuje s 14.

Celotno osnovno šolstvo imajo razdeljeno na 3 dele, v narodno, manjšinsko in propagandno šolstvo. Med njim je razlika v tem, da v narodnih poučujejo v bolgarskem jeziku, v manjšinskih v jeziku manjšine, v propagandnih pa v jeziku države, ki je osnovala šolo. Prva je v državni režiji, drugi dve pa v privatni.

V šolskem letu 1928./29. so imeli narodnih šol:

prvonačalnih	4317 s 442.251 učenci,
progimnazijalnih	1335 s 140.249 „
manjšinskih šol:	
prvonačalnih	1161 s 52.356 „
progimnazijalnih	45 s 3.742 „
propagandnih šol:	
prvonačalnih	21 s 2.759 „
progimnazijalnih	17 s 2.204 „
skupno:	
prvonačalnih	5499 s 497.366 „
progimnazijalnih	1397 s 146.195 „

Od manjšinskih osnovnih šol (prvonačalnih in progimnazijalnih) je:

turških	1144 s 51.344 učenci,
židovskih	29 s 2.678 „
armenskih	16 s 1.439 „
čehoslovaških	6 s 179 „
drugih	11 s 458 „
skupaj	1206 s 56.098 „

Od propagandnih osnovnih šol je:

francoskih	18 s 2.961 učenci,
angleških	12 s 1.282 „
italijanskih	4 s 450 „
amerikanskih	2 s 125 „
katoliških	2 s 145 „
skupaj	38 s 4.963 „

Iz teh podatkov vidimo, da so imeli Bolgari v pretečenem šolskem letu skupno 6896 osnovnih šol s 643.561 učenci.

Število bolgarskega osnovnošolskega učiteljstva je sledeče.

V Bolgari so učitelji vse učne osebe od otroškega vrtca (detske gradine) do vstevši gimnazije. Le na univerzi so profesorji. Osnovnošolsko učiteljstvo se deli v dva tipa, v prvonačalni tip in progimnazijalni. Prvonačalni učitelj postane po dovršitvi učiteljišča (pedagogičeska gimnazija), progimnazijalni pa, ko poleg tega napravi še dva letnika pedagoške šole (pedagogičeski kurz).

V šolskem letu 1928./29. so imeli prvonačalnih učiteljev: državnih 13.362, privatnih 2.138; progimnazijalnih pa državnih 5.983, privatnih 315. Torej skupno 21.798 osnovnošolskih učiteljev.

Bolgarska učiteljska društva. Bolgarski učitelji imajo tri stanovske organizacije (zveze): »Klasen učiteljski sevez«, kjer je organiziranih približno 2000 gimnazijskih učiteljev (pri nas profesorjev), »Progimnazijalen učiteljski sevez«, ki ima organiziranih 2100 progimnazijskih učiteljev in »Bolgarski učiteljski sevez«, ki šteje 12.000 učiteljev. V tej zvezi so organizirani prvonačalni (pri nas ljudskošolski), progimnazijski in gimnazijski učitelji. Zadnje čase so začeli močno akcijo za združitve vseh treh v eno, da učiteljstvo ne bo krhalo svojih sil v medsebojni borbi, ampak v skupni falangi za skupne pravice.

—zič.

O osnovnošolskem zakonu v Litvi.

(Iz »Tutmonda esperantista pedagogia servo«.)

Zakon za osnovne šole je bil sprejet leta 1922. in izpopolnjen leta 1925.

1. **Temeljne določbe.** Osnovne šole ustanavlja ministrstvo prosvete, samouprave (okrožne in občinske), socialna in konfesijska društva pa tudi poedinci z dovoljenjem ministrstva in v skladu z državnimi zakoni. Verouk poučujejo učitelji, pooblašeni od cerkvenih oblasti. Na 500 prebivalcev pride ena osnovna šola, en učitelj poučuje 32—60 učencev. Poučuje se verouk, domači jezik, čitanje, pisanje, računstvo, prirodo, in domoznanstvo, zemljepis, zgodovina, pisanje, risanje, ročna dela, higijena, telesna kultura, igre in petje. Dovoljene so tudi večerne šole za odrasle.

2. **Učiteljske dolžnosti in pravice.** Dopustje do enega tedna daje nadzornik, daljše ministrstvo prosvete. Učitelj, ki je poučeval vsaj že eno leto in telesno zbolí, dobi plačan dopust do 6 mesecev, v slučaju duševne bolezní pa do 12 mesecev. V prvem primeru ima pravico na prejšnje službeno mesto v dobi do enega leta, v drugem v dobi do dveh let. Ako zapusti službo, dobi odpravnino v znesku dveh mesečnih plač, ako ni odpuščen vsled kazni. Učiteljski otroci se poučujejo brezplačno na vseh srednjih in višjih šolah.

3. **Šolska uprava.** Učitelje namešča in odpušča ministrstvo prosvete. Vsa Litva se deli po mejah administrativnih okrajev v prosvetna okrožja s 40—75 šolami, ki jim načeljujejo nadzorniki. Nadzornikom osnovnih šol so podrejene vse prosvetne zadeve: osnovne šole, izobraževanje odraslih, otroški vrtci, šolske knjižnice, čitalnice; nadzorniki kontrolirajo izvrševanje prosvetnih zakonov, dajejo pedagoške nasvete, sestavljajo proračune, pripravljajo načrte za šolske stavbe.

4. **Roditeljski odbori.** Za vsako šolo se izvoli na sestanku staršev petčlanski roditeljski odbor. Seje teh odborov se vrše vsak teden, ki se jih smejo udeleževati tudi učitelji. Rodbinski odbori sestavljajo šolske proračune in upravljajo krajevne šolske zadeve sploh, razen učnih načrtov. Odborniki smejo biti navzoči tudi pri pouku.

5. **Vzdrževanje osnovnih šol.** Ministrstvo prosvete plačuje učitelje, daje podpore za gradnjo šol, za nabavo učil, za ustanavljanje šolskih knjižnic. Okrožne samouprave gradijo in popravljajo šolske stavbe, kupujejo opremo in učila, dajejo revnim učencem šolske potrebščine, plačujejo večerne tečaje, ustanavljajo knjižnice. Občinske uprave vzdržujejo šolske stavbe, kupujejo kurivo, skrbijo za učiteljska stanovanja, pohištvo, kurve in razsvetljavo.

Obleke kemično čisti, barva, plisira in lika tovarna JOS. REICH.

Splošne vesti.

NAŠ ODGOVOR.

V »Jutru« z dne 14. t. m. je izšel odgovor na Habermanov članek »Učitelj v slov. literaturi«. Ker je članek anonimen, bi bilo smatrati, da je članek oficijelni izraz uredništva. Članek naprtuje Habermanu name, ki jih ni imel in aplicira skoro vsa njegova izvajanja na Vodnikovo družbo, aplicira na zavedno slovensko učiteljstvo, da presodi članek tako, kakor si »Jutro« želi.

Tendenciozen je ta odgovor že v tem, da se podčiče Habermanovemu članku boj-kotne namene in bojno fronto proti naprednim institucijam in s tem speljuje zadevo na nepravdo polje.

Če bi »Jutro« ponatisnilo celoten članek iz »Učiteljskega Tovariša«, bi bila slovenska javnost tudi v tem pogledu pravilno poučena.

Članekar pač ne ve, da smo slovenski učitelji svoječasno enako nastopili na zborovanih učiteljskih društev in v svojem tisku, proti tendenci publikacije Mohorjeve družbe, ko je slično izpodkopavala ugled učiteljskega stanu, slikajoč učitelja v vlogah tipa, ki ogromni večini učiteljskega stanu v javnem življenju ne odgovarja.

Ze dolgo je ležala mora težkih notranjih občutkov v učiteljskih srcih ravno v tem pogledu, ker mu je bila faktično slovenska literatura krivična in nepravilna napram večini učiteljstva. Seme, ki ga je sejala slovenska literatura, ni dvigalo, ampak je izpodkopavalo ugled učiteljskega stanu v narodu in to je bistvo članka g. Habermana, to je rodilo odpor, iz katerega se je porodil članek.

Slovensko učiteljstvo odklanja v nadalje tako seme, ker mu škoduje, ker ni pravično in izpodkopuje učiteljstvo že itak težko stališče v narodu. Da se druge stanove tudi v tej luči »izposoja«, kakor se to ponovno učiteljstvo, ne drži! In v tem ponavljanju leži jedro, ki ga vsi učitelji solidarno z g. Habermanom odklanjamo.

Kdor pozna g. Habermana ve, da je bil daleč odstranjen od gornjih tendenc. Iz »Tovarišev« celotnega članka je pa tudi razvidno, da gre obramba proti ugledu učiteljstva kvarnim smerem in ne za tendenco bojkota ali bojne fronte proti naprednim institucijam. Kdor tako razume, napačno razume ali pa napačno tolmači. Čuti naj pa; kdor hoče našega dela, da mora tudi z nami računati.

Dobrot samega dela smo imeli že dosedaj dovolj in smo doživeli prav v zadnjem času za vse to bridko razočaranje! Za delo imamo vse za sabo; ni ga pa, ki bi zastavil pero, da bi pokazal naše delo in učitelja pri vsestranskem delu v javnosti ter se zavzel v pravcu, v katerem bi potreboval učitelj opore tudi potom knjige in javnega tiska namenjenega narodu. Takrat smo navezani nase in ostajamo — sami!

Časi so se izpremenili, metode, s katerimi so traktirali učiteljstvo, pa ne. Srečavamo jo tudi sedaj v »Jutru«.

Ista metoda, kakor smo je bili vajeni izza časa borbe za stanovsko deklaracijo, ko se je naša organizacija osvobodila raznih vplivov in se postavljala na lastne noge. Tudi tedaj so bile kolone »Jutra« odprte vsakemu članku s tendenco desorientirati naše članstvo.

Ista metoda, kakor smo je vajeni iz zadnjih dni, ko ni »Jutro« našlo ne ene tople, pozdravne besede za uspeh »Našega roda«, ampak je odprlo svoje predale ljudem, ki so le iz njim znanih vzrokov skušali omajati in prikriti ta uspeh pred javnostjo. (Članek »Blažev žegen« v našem listu je »Jutro« prezrlo, vkljub svojemu pozivu za razčiščenje zadeve).

Čudimo se tej metodi, ker kaže, da gošpodje zavestno in nezavestno igrajo nojevo politiko, ko nočejo ne upoštevati ne računati z močjo organizacije 3000 učiteljev, v katerih rokah je skoroda vse podeželsko prosvetno delo.

In sedaj k Vodnikovi družbi!

V čigavih rokah so skoro vsa poverjeništa po deželi? Kdo ji je prav za prav dal življsko možnost? Kdo delal reklamo zanjo? Povsod in vedno skoro ponajveč učitelj! Kdo pa je odločeval, kakšna bodi vsebina njenih publikacij, kdo odločal, za kaj naj se podeželski poverjeniki trudijo in žrtvujejo? Učitelj, ki edini ima stike z ljudstvom, ki edini pozna njegove potrebe in želje — učitelj ne! Vsak drug, le učitelj ne. Ali kakor so te konstatacije bridke, vkljub temu bo učiteljstvo tudi v bodoče propagiralo vsako kulturno misljo, ki ima namen koristiti našemu ljudstvu.

Ali je tov. Haberman osamljen v svojem mišljenju, naj govori sklep šolskopravnega

odseka pov. UJU, ki se glasi: Šolskopravni odsek pov. UJU v Ljubljani izreka na svoji seji 11. januarja 1930. soglasno pohvalo tov. Habermanu za odločen nastop v 21. številki »Učit. Tovariša« v obrambo stanovskega ugleda in časti. Naj vé tov. Haberman, da ni osamljen; vsi stojimo za njim. Isto svedočijo tudi nešteti dopisi od članstva, ki zahtevajo celo ostrejši ton od Habermanovega.

Toliko v kratkem odgovor na bistvo članka v »Jutru«, iz katerega si naj naše članstvo zopet in zopet izlušči nauk, da se smemo zanašati le na moč lastnih strnjjenih vrst.

V ostalo, strogo literarno vprašanje članka in na osebne napade na Habermana, se ne spuščamo, prepustčajoč Habermanu samemu odgovor, ki ga prinesemo prihodnjič.

— **Pravilniki za zakon o srednjih in narodnih šolah glede verskega pouka.** 11. januarja je seji ministrskega sveta pod predsedstvom generala Petra Živkovića, predsednika ministrskega sveta in ministra notranjih zadev minister prosvete g. Boža Maksimović veznanil ministrski svet z osnutkom pravilnika zakona o osnovnih šolah o izvrševanju verskega pouka (glede kvalifikacije za vero učitelje in ostale učne osebe verouka; glede članstva učencev v verskih združenjih, da so izven šole učenci lahko člani verskih združenj svoje verske zajednice; glede staršev, da izjavijo obvezno za 8 let, ali naj njihovo decu uči verouk duhovnik ali pa laični učitelj; glede sodelovanja učencev pri svečanostih po § 69. določa pravilnik, da se te določbe ne nanašajo na verske svečanosti in dolžnosti učencev itd. na srednjih šolah. Ministrski svet je predloge prosvetnega ministra sprejel.

— **Sklep I. polletja.** Doznali smo, da je izdala kraljevska banska uprava odd. IV. v Ljubljani nastopni odlok: Na osnovi § 63. zak. o narodnih šolah se konča prvo polletje letos na vseh osnovnih šolah dne 31. januarja 1930. po končanem rednem pouku z razdelitvijo polletnih izkazov. Drugo polletje se prične 4. februarja 1930. z rednim poukom. Štev. 5589, z dne 10. jan. 1930.

— **LIII. glavna skupština i svečana sjednica Hrv. pedagoško-književnog zbora,** če se održati u dvorani »Hrv. učiteljskega doma«. Dnevni red A. LIII. glavne skupštine: 1. Otvorenje skupštine. 2. Izveštaj tajnikov o društvenom radu u g. 1928./29. 3. Izveštaj blagajnikov o novčanom poslovanju u godini 1928. 4. Izveštaj upravitelja naklade knjiga za g. 1928. 5. Izveštaj čuvara Hrv. škol. muzeja za g. 1928. 6. Izveštaj revizijskoga odbora o pregledanju društvenih računa za g. 1928. 7. Izbor revizijskoga odbora, koji će pregledati društvene račune za godinu 1929. 8. Proračun za godinu 1930. 9. Prijedlozi. Prema § 43. Poslovnoga reda »Hrv. pedagoško-književnog zbora« treba da članovi svoje prijedloge pismeno najave predsjedništvu barem tri dana prije održavanja skupštine. 10. Izbor predsjednika, tajnika i blagajnika za 1930.—1932. godinu. B. Svečane sjednice: 1. Otvorenje. 2. Zadatak naših građanskih škola. Predaje dr. Sigismund Čajkovac. 3. Učitelj i njegovo obrazovanje. Predaje Martin Robotić. 4. Proglašenje zaključaka LIII. glavne skupštine. — Upravni odbor Hrv. pedagoško-književnog zbora. — U Zagrebu, dne 7. januara 1930. — Predsjednik: Dr. Sigismund Čajkovac. Tajnik: Josip Skavić.

— **Narodna Prosveta** in »Učitelj« priporočilo naročitev. Ministrstvo prosvete je s svojim odlokom O. N. br. 1395, meseca januarja 1925., priporočilo vsem osnovnim in meščanskim šolam naročitev listov »Narodna Prosveta« in »Učitelj«, ki jih izdaja »Udruženje Jugoslovenskega Učiteljstva v Beogradu«.

— **Društvo učiteljic v Ljubljani** naznana, da ima od sedaj naprej na razpolago društveno sobo v I. nadstropju Učiteljske tiskarne, in sicer vsako soboto od 5. do 7. ure zvečer. Vabimo vse tovarišice, ki bi želele kakih pojasníl, naj se zglase tam, kjer bo ob določenem času vselej katera od odbornic. — **Društveni odbor.**

— **70letnica »Učiteljskega Tovariša«.** Pod tem naslovom je izšla v 21. številki med »Splošnimi vestmi« notica, v katero se je vrnila neljuba tiskarska pomota. Tretji stavek se mora pravilno glasniti: To vsled tega, ker smo 66. letnik zaključili že s koncem šolskega leta in začeli izdajati 67. letnik... **Uredništvo.**

— **Društvo »Zoo« v Ljubljani** bo imelo svoj izredni občni zbor dne 17. januarja 1930. ob 8. uri zvečer v hotelu »Slon« v Ljubljani z naslednjim dnevnim redom: 1. Poročilo predsednika. 2. Eventuelne volitve novega odbora. 3. Slučajnosti. Učiteljstvo se mora že po svojem poklicu za »Zoo« interesirati. Mnogo jih je pa med učiteljstvom, ki imajo izredno veselje gojiti živali. Te opozarja odbor na knjižico »Šolski Zoo«, ki je izšla v oblastni zalogi šolskih knjig (cena 6 Din) in ki naj bi jo uvedli kot pomožno učilo v šoli. Člani se vljudno vabijo k obilni udeležbi. **Odbor.**

DRAGO GORUP & Co.
LJUBLJANA
MIKLOŠIČEVA CESTA 14/II.

Izdelava in prodaja damske in moške konfekcije. — Naročila po meri se izvršujejo hitro in točno.

En gros. En detail.

— **Ročnemu zemljevidu Jugoslavija z mejami banovin** se cena ni zvišala in stane prav tako 6 Din komad, kakor vsem drugim ročnim zemljevidom založbe Učit. doma v Mariboru. Kljub precejšnjim stroškom vsled ponatisa mej, je ostala cena ista zaradi enotnosti cen in pa, da čim preje poide zaloga in moremo pripraviti potem novo naklado. Zato le pridno sezite po njem. Saj tako natančnega ne dobite nikjer!

RISALNA ORODJA kupite najbolje pri Fr. P. ZAJEC, optik Ljubljana, Stari trg 9.

Pevski zbor UJU učiteljstva.

— **pev. Pevci in pevke!** K prihodnji pevski vaji prinesite s seboj vse izposojene note, da bo mogoče urediti mape za turnejo. Poedinci imajo doma note, katere so za kompletiranje programa posameznim pevcem neobhodno potrebne. Vrnite jih! — **Arhivar.**

— **pev. Prihodnji pevski tečaj za mešani zbor** bo 26., 27. in 28. januarja v Ljubljani v Glasbeni Matici. Vaje se bodo vršile: 26. od 9.—12. ure dopoldne; od 15.—18. ure popoldne; 27. od 9.—12. ure dopoldne; od 15. do 18. ure popoldne; 28. od 8.—11. ure dopoldne; od 14.—16. ure popoldne. Pevski tečaj je za vsakogar neobhodno potreben, če hočemo naštudirati program tako, da bomo lahko reprezentirali jugoslovansko pesem in učiteljski stan na Čehoslovaškem v dovršeni obliki. Odsotnost je upravičena samo v najnujnejših v naprej sporočenih slučajih! 28. januarja popoldne bosta podala poročilo tovariša, ki sta na potovanju po CSR od 16.—27. januarja v svrhu organiziranja turneje. **Odbor.**

FOTO-APARATI IN FOTO-POTREBŠČINE

se dobijo v največji izbiri in po najugodnejših cenah

v drogeriji „ADRIA“
LJUBLJANA 1
ELENBURGOVA 1
Mr. Ph. S. Borčić

Nadaljevalno šolstvo.

DEKLIŠKI KROŽKI.

Kje ste tovarišice, da se ne oglasite? Ste skromne — v svojih sobicah in se ne brigate za zunanji svet? Ste začele z dekljskimi krožki? S korajžo na plan in javite odseku svoje delovanje, da se spoznamo. — Znano nam je, da je mnogo dobre volje, da se pa le težko lotite tega dela, ki je navidezno tako zelo nehalno in polno truda in bojev. Vrh tega pa se morate boriti še za šolsko sobo, za dovoljenje, da se sestajate v njej; — kurjave ni, in si razsvetljuje za večerne ure. Domentite se s tovarišem upraviteljem, ki Vam bo gotovo rad pomagal odstraniti razne ovire, saj vsako delo boljše uspeva, če vladata na šoli tovarištvo in smisel za skupno delo. Še je čas, da začnete! Še dokaj zimskih tednov je pred nami — in vsaj enkrat na teden — morda nedeljo popoldne, žrtvujte svojim vaščankam. O potrebi ženske izobrazbe ste pač tudi na deželi prepričane. Zdi se mi, da je bilo že dovolj govorjenja na raznih tečajih in dovolj pisanja. — Vzgoja mladine in vzgoja odraslih gresta roko v roki in se spopolnjujeta.

Vzgoja mladine se spopolnjuje v delu in vzgoja odraslih v izobrazbi. Ni treba velike organizacije in društev — učiteljica pomaga, kjer je potrebno. S tem si pridobite zaupanje vaščanov in hvaležni vam bodo.

Ljubljana, 6. januarja 1929.

A. C.

Stanovska organizacija UJU iz društev:

Vabila:

— **UČITELJSKO DRUŠTVO UJU ZA SODNI OKRAJ ŽUŽEMBERK** bo imelo v Žužemberku svoj ustanovni občni zbor. Na dnevnem redu so pravila, ugotovitev članstva, določitev članarine in smernice nadaljnega dela ter volitev odbora. Ob tej priliki bo poročal zastopnik poverjeništa o stanovskih zadevah, tov. Ljubič pa o mladinskem slovtvu. Radi važnosti dnevnega reda pridite gotovo vsi! Za kosilo pošljite prijave šolskemu upravitelju v Žužemberku! — Za pripravljali odbor: Fr. Mervar.

— **LITIJSKO UČITELJSKO DRUŠTVO** zboruje dne 25. januarja t. l. v Ljubljani na državnem moškem učiteljskem. Začetek ob 8/9. uri. Dnevni red: 1. Otvoritev in poročilo predsednika. 2. Predavanje »O šolski higijeni«. Dr. Miss. 3. Poročilo o seji širjega sveta v Celju. 4. Interne zadeve. 5. Slučajnosti. Takoj po prihodu vlakov odborova seja.